

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za teška
kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena na
teritoriji bivše Jugoslavije od 1991.
godine

Predmet br.: IT-05-88/2-T

Date: 20. januar 2012.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM II

U sastavu: sudija Christoph Flügge, predsjedavajući
sudija Antoine Kesia-Mbe Mindua
sudija Prisca Matimba Nyambe

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 20. januara 2012. godine

TUŽILAC

protiv

ZDRAVKA TOLIMIRA

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVU TUŽILAŠTVA ZA UVRŠTAVANJE U SPIS 28
PRESRETNUTIH RAZGOVORA BEZ POSREDSTVA SVJEDOKA**

Tužilaštvo
g. Peter McCloskey

Optuženi
Zdravko Tolimir

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po “Zahtjevu tužilaštva za uvrštavanje 28 presretnutih razgovora u spis bez posredstva svjedoka, s povjerljivim dodacima”, podnesenom na povjerljivoj osnovi 27. septembra 2011. godine (dalje u tekstu: Zahtjev), i ovim donosi svoju odluku po istom.

I. ARGUMENTI STRANA

1. Tužilaštvo u svom Zahtjevu traži da se u spis, bez posredstva svjedoka, uvrsti 28 presretnutih razgovora (dalje u tekstu: Predloženi presretnuti razgovori) na osnovu pravila 73 i 89(C) Pravilnika o postupku i dokazima (dalje u tekstu: Pravilnik).

2. Tužilaštvo tvrdi da su Predloženi presretnuti razgovori vrlo relevantni za materijalne činjenice koje se navode u Optužnici i da imaju dokaznu vrijednost u odnosu na te činjenice, budući da se sastoje od razgovora koje su vodile osobe iz komandnog lanca VRS-a, uključujući i razgovore vodene unutar i između Glavnog štaba, Drinskog korpusa i potčinjenih jedinica, koje su jedinice za protivelektronsku borbu iz sastava ABiH i bosanskog MUP-a presrele tokom perioda na koji se odnosi Optužnica.¹ Tužilaštvo je u Dodatku B Zahtjeva detaljnije obrazložilo relevantnost svakog pojedinačnog Predloženog presretnutog razgovora.² Ono je Predložene presretnute razgovore razvrstalo u tri široke kategorije: (1) presretnute razgovore koji se ne odnose na djela ili ponašanje optuženog, ali koji čine jednu važnu komponentu prikaza događaja koji su relevantni za period na koji se odnosi Optužnica, uključujući i događaje vezane za ubistvo muškaraca, Muslimana, iz Srebrenice i prisilno premještanje muslimanskog stanovništva iz Srebrenice i Žepe (dalje u tekstu: Prva kategorija); (2) presretnute razgovore koji se odnose na djela ili ponašanje optuženog (dalje u tekstu: Druga kategorija); i (3) dodatne verzije presretnutih razgovora koje potkrepljuju presretnute razgovore koji su već uvršteni u spis u ovom predmetu (dalje u tekstu: Treća kategorija).³

3. Tužilaštvo, pored toga, tvrdi da svaki od Predloženih presretnutih razgovora sadrži pokazatelje pouzdanosti i vjerodostojnosti koji se traže kod uvrštavanja dokaza u spis bez posredstva svjedoka.⁴ S tim u vezi, tužilaštvo tvrdi da Predloženi presretnuti razgovori predstavljaju dio iste one zbirke dokaza kojoj pripadaju i razgovori, već uvršteni u spis u ovom predmetu, koje su presreli ABiH i bosanski MUP i za koje je Vijeće već utvrdilo da su *prima facie* pouzdani i

¹ Zahtjev, par. 2, 7.

² Zahtjev, par. 7, 17.

³ Zahtjev, par. 8, Dodatak B.

⁴ Zahtjev, par. 2.

vjerodostojni.⁵ S obzirom na to, tužilaštvo iznosi argument da pouzdanost Predloženih presretnutih razgovora proističe iz te opšte zbirke presretnutih razgovora.⁶ Pored toga, tužilaštvo je mišljenja da pouzdanost Predloženih presretnutih razgovora dokazuju iskazi brojnih obučenih operatera ABiH i MUP-a koji su vršili presretanje, kao i potkrepljujući dokazi koje je predočila analitičarka tužilaštva Stefanie Frease.⁷ Tužilaštvo, nadalje, tvrdi da su Predloženi presretnuti razgovori proizvod programa elektronskog presretanja koji je bio regulisan jasno definisanim standardima i protokolima i da su iskusni i obučeni operateri vodili računa o potrebi da u svom radu budu precizni, što u cjelini doprinosi pouzdanosti Predloženih presretnutih razgovora.⁸

4. U vezi s vjerodostojnošću Predloženih presretnutih razgovora, tužilaštvo tvrdi da je 19 od 28 Predloženih presretnutih razgovora uvršteno u spis u predmetu *Tužilac protiv Popovića i drugih* (dalje u tekstu: Predmet *Popović*) i da Vijeće “može jednostavno, na osnovu pravila 94(B), njihovu vjerodostojnost formalno primiti na znanje kao opštepозnatu činjenicu”.⁹ Štaviše, kako navodi tužilaštvo, vjerodostojnost Predloženih presretnutih razgovora dokazana je “van svakog razumnog osporavanja” činjenicom da, kao prvo, mnogi od Predloženih presretnutih razgovora potiču iz bilježnica čija je vjerodostojnost potvrđena i koje su već uvrštene u spis u ovom predmetu, i, kao drugo, da one čine dio zbirke presretnutih razgovora čiju su vjerodostojnost potvrdila 23 operatera ABiH koja su vršila presretanje i njihovi pretpostavljeni, kao i operateri MUP-a i njihovi pretpostavljeni, čiji su iskazi uvršteni u spis u ovom predmetu.¹⁰ Pored toga, tužilaštvo tvrdi da je izvršilo pažljivu analizu presretnutih razgovora koji su ponudeni na uvrštavanje u spis u ovom predmetu i da je, s tim u vezi, analitičarka tužilaštva Stefanie Frease opširno svjedočila o svojoj procjeni unutrašnje dosljednosti i pouzdanosti takvog presretnutog materijala.¹¹

5. Pored tih opštih argumenata, tužilaštvo iznosi i konkretne argumente u vezi s pouzdanošću presretnutih razgovora iz druge kategorije, koji se odnose na djela i ponašanje optuženog. Tužilaštvo iznosi argument da presretnuti razgovor kojem su na osnovu pravila 65ter dodijeljeni brojevi 03150a/03150b presreo svjedok PW-048 i da je njegova pouzdanost već dokazana iskazom svjedoka PW-048 u vezi s procedurom presretanja koje se pridržavao, kao i iskazima još trojice operatera i njihovih pretpostavljenih iz iste jedinice, koji su svjedočili u ovom predmetu.¹² Drugi presretnuti razgovor kojem je na osnovu pravila 65ter dodijeljen broj 05640, jeste izvještaj ABiH

⁵ Zahtjev, par. 9.

⁶ Zahtjev, par. 9.

⁷ Zahtjev, par. 10, 13

⁸ Zahtjev, par. 11, 13.

⁹ Zahtjev, par. 14.

¹⁰ Zahtjev, par. 15.

¹¹ Zahtjev, par. 15–16.

¹² Zahtjev, par. 18. Tužilaštvo tvrdi da su svjedoci PW-032, PW-030 i PW-050 takode svjedočili o procedurama za elektronsko presretanje koje su primjenjivane u istoj toj jedinici, u svrhu dokazivanja pouzdanosti ovog dokaznog predmeta. *Ibid.*

koji sadrži jedan razgovor presretnut od strane MUP-a, koji je presreo svjedok PW-025, a čiji je transkript sačinio njegov pretpostavljeni, svjedok PW-024.¹³ Tužilaštvo tvrdi da je pouzdanost tog izvještaja i presretnutog razgovora dokazana putem iskaza tih svjedoka koji su bili podvrgnuti unakrsnom ispitivanju.¹⁴ Po mišljenju tužilaštva, dodatno svjedočenje tih svjedoka ne bi polučilo nikakve značajne dokaze u vezi sa sadržajem tih dvaju presretnutih razgovora.¹⁵ U vezi s trećim presretnutim razgovorom iz druge kategorije, kojem su na osnovu pravila 65ter dodijeljeni brojevi 03103a/03103b, tužilaštvo tvrdi da je, iako svjedok PW-028, operater koji je presreo taj razgovor, na kraju nije svjedočio u ovom predmetu, pouzdanost tog presretnutog razgovora dokazana iskazima četvorice drugih svjedoka u ovom predmetu.¹⁶ Pored toga, tužilaštvo tvrdi da pozivanje operatera koji je presreo taj razgovor da svjedoči o njegovom sadržaju ne bi bilo od koristi, budući da se on tokom svog svjedočenja u predmetu *Popović* nije mogao sjetiti pojedinačnih razgovora koje je presreo.¹⁷

6. Tužilaštvo iznosi argument da ne postoji neko opšte pravilo kojim se zabranjuje uvrštavanje dokumenata u spis samo zbog toga što njihov izvor nije pozvan da svjedoči na sudenju.¹⁸ Štaviše, optuženi je već izvršio opširno unakrsno ispitivanje brojnih svjedoka u vezi s vjerodostojnošću i pouzdanošću procesa elektronskog presretanja i neće se doći ni do kakvih daljnjih informacija ako se bude zahtijevalo da operateri koji su vršili presretanje dodatno svjedoče u svrhu potvrđivanja vjerodostojnosti Predloženih presretnutih razgovora, s obzirom na to da su, po mišljenju tužilaštva, njihova pouzdanost i vjerodostojnost već dokazani.¹⁹ Svaki eventualni prigovor optuženog na pouzdanost i vjerodostojnost Predloženih presretnutih razgovora odnosi se na težinu koju im treba pripisati, a ne na to da li su oni prihvatljivi kao dokazi.²⁰ Iz tih razloga, tužilaštvo tvrdi da se uvrštavanjem Predloženih presretnutih razgovora u spis optuženom ne bi nanijela šteta.²¹

7. Na kraju, kako tvrdi tužilaštvo, uvrštavanjem Predloženih presretnutih razgovora u spis bez posredstva svjedoka pospješila bi se ekspeditivnost sudjenja i doprinijelo bi se interesima pravde tako što bi se Vijeću predočila sveobuhvatna i kompletna zbirka dokaza, bez ugrožavanja prava optuženog.²²

¹³ Zahtjev, par. 19.

¹⁴ Zahtjev, par. 19.

¹⁵ Zahtjev, par. 18–19.

¹⁶ Zahtjev, par. 20. Tužilaštvo tvrdi da je pouzdanost ovog presretnutog razgovora dokazana tokom svjedočenja komandira Hazrudina Kišića, koji je potvrdio vjerodostojnost svih razgovora koji su presretnuti na toj lokaciji u "Sjevernom objektu", a potom je to potkrijepljeno iskazima svjedoka PW-033, PW-031 i PW-029. *Ibid.*

¹⁷ Zahtjev, par. 20.

¹⁸ Zahtjev, par. 21.

¹⁹ Zahtjev, par. 21.

²⁰ Zahtjev, par. 21.

²¹ Zahtjev, par. 21.

²² Zahtjev, par. 22.

8. Odbrana nije podnijela odgovor na Zahtjev.

II. MJERODAVNO PRAVO

9. Relevantni dio pravila 89 predviđa sljedeće:

- (C) Vijeće može prihvatiti bilo koji relevantan dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrijednost.
- (D) Vijeće može izuzeti dokaz ako potreba da se osigura pravično sudenje znatno preteže nad njihovom dokaznom vrijednošću.

10. Uvrštavanje dokaza u spis bez posredstva svjedoka je praksa koja je ustaljena u sudskim odlukama ovog Međunarodnog suda.²³ Dokazi se mogu uvrstiti u spis bez posredstva svjedoka ukoliko se smatra da ispunjavaju uslove izložene u pravilu 89. Pored toga, da bi dokaz bio uvršten u spis bez posredstva svjedoka, “strana podnosilac mora da bude u stanju da pokaže, jasno i konkretno, gde i kako [se] svaki dokument [...]” uklapa u njenu argumentaciju.²⁴ Ako su ti uslovi ispunjeni, vijeće primjenom svojih diskrecionih ovlasti donosi odluku o tome da li će te dokaze uvrstiti u spis na osnovu pravila 89.

III. DISKUSIJA

11. Vijeće podsjeća na svoj “Nalog o smjernicama u vezi s izvođenjem dokaza i ponašanjem strana u postupku tokom suđenja”, izdat 24. februara 2010. godine, u kojem je navelo sljedeće: “Preporučljivi metod za predlaganje dokaza je da oni budu predloženi posredstvom svjedoka dok se on nalazi na mjestu za svjedoke”.²⁵ Ipak, Vijeće smatra da je uvrštavanje dokaza u spis bez posredstva svjedoka efikasan metod putem kojeg se dokumentarni dokazi iz perioda obuhvaćenog Optužnicom mogu razmotriti u svrhu njihovog uvrštavanja u spis, ukoliko su uslovi za uvrštavanje u spis ispunjeni.

12. Vijeće je prvo, u skladu s pravilom 89(C), analiziralo relevantnost i dokaznu vrijednost presretnutih razgovora iz druge kategorije, onih koji se odnose na djela i ponašanje optuženog, kao i to da li je tužilaštvo na zadovoljavajući način pokazalo kako se oni uklapaju u njegovu

²³ V., na primjer, *Tužilac protiv Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-T, Odluka po prvom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka, 13. april 2010. godine; *Tužilac protiv Đorđevića*, predmet br. IT-05-87/1-T, Odluka po zahtjevu tužilaštva za ponovno otvaranje dokaznog postupka i prekoračenje propisanog broja reči i po Drugom zahtjevu za uvrštavanje u spis dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka, 7. decembar 2009. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Đorđević*); *Tužilac protiv Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-T, Odluka po zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka, zahtjevu za izmjenu zahtjeva za prihvatanje bez posredstva svjedoka i po usmenom zahtjevu za prihvatanje dodatnog dokaznog predmeta, 14. mart 2008. godine; *Tužilac protiv Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-T, Odluka po zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokumentarnih dokaza, 10. oktobar 2006. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Milutinović*).

²⁴ Odluka u predmetu *Đorđević*, par. 4; Odluka u predmetu *Milutinović*, par. 18.

²⁵ Nalog o smjernicama u vezi s izvođenjem dokaza i ponašanjem strana u postupku tokom suđenja, 24. februar 2010. godine, par. 20.

argumentaciju. Vijeće nalazi da presretnuti razgovori iz druge kategorije ispunjavaju te uslove. Pored toga, Vijeće je, shodno pravilu 89(D), dužno da ocijeni da li će primijeniti svoje diskrecione ovlasti i odbiti da uvrsti te dokaze u spis ukoliko potreba da se osigura pravičnost suđenja nadmašuje njihovu dokaznu vrijednost. Vijeće, po izvršenom pregledu tih presretnutih razgovora i u odsustvu odgovora od strane optuženog kojim bi se usprotivio njihovom uvrštavanju u spis, nalazi da potreba da se osigura pravično suđenje ne premašuje dokaznu vrijednost presretnutih razgovora iz druge kategorije, te, stoga, neće odbiti njihovo uvrštavanje u spis na osnovu činjenice da se odnose na djela i ponašanje optuženog.

13. Vijeće je zatim pregledalo preostale presretnute razgovore iz prve i treće kategorije. Vijeće primjećuje da u elektronski sistem za vođenje suđenja (dalje u tekstu: *e-court*) nije unesen prijevod na engleski predmeta kojima su na osnovu pravila 65ter dodijeljeni brojevi 02937b i 03058b, kao i da predmet kojem je na osnovu pravila 65ter dodijeljen broj 02936b nije dostupan na *e-court*. Tužilaštvo je izjavilo da je predmet kojem je na osnovu pravila 65ter dodijeljen broj 02937b alternativna verzija jednog dokaznog predmeta koji je već ranije uvršten u spis u ovom predmetu, tačnije, dokaznog predmeta P01564a.²⁶ Međutim, čini se da sadržaj ova dva presretnuta razgovora nije identičan i Vijeće, stoga, nije u mogućnosti da ocijeni relevantnost predmeta kojem je na osnovu pravila 65ter dodijeljen broj 02937b, s obzirom na to da njegov prijevod na engleski jezik nije unesen u *e-court*.²⁷ Što se tiče predmeta kojem je na osnovu pravila 65ter dodijeljen broj 03058b, Vijeće primjećuje da on predstavlja alternativnu verziju predmeta kojem je na osnovu pravila 65ter dodijeljen broj 03058a, čiji je prijevod na engleski unesen u *e-court*, tako da je Vijeće u mogućnosti da ocijeni njegovu relevantnost. Stoga se Vijeće, osim u vezi s predmetima kojima su na osnovu pravila 65ter dodijeljeni brojevi 02937b i 02936b, uvjerilo da su preostali presretnuti razgovori iz prve i treće kategorije relevantni.²⁸ Vijeće takođe nalazi da je tužilaštvo na zadovoljavajući način pokazalo kako se oni uklapaju u njegovu argumentaciju.

14. Što se tiče pouzdanosti i vjerodostojnosti Predloženih presretnutih razgovora, Vijeće smatra da su presretnuti razgovori posebna vrsta dokaza utoliko što sami po sebi i za sebe nemaju nikakvih *prima facie* pokazatelja vjerodostojnosti ili pouzdanosti, te se, s obzirom na to, pomenuti uslovi u načelu moraju ispuniti tako što bi se saslušali iskazi relevantnih operatera koji su vršili presretanje ili iskazi učesnika presretnutog razgovora. S tim u vezi, Vijeće ima u vidu da je, kao što je ustvrdilo

²⁶ V. Zahtjev, Dodatak B, broj 3.

²⁷ Dokument kojem je na osnovu pravila 65ter dodijeljen broj 02397b sastoji se od pet stranica, dok se dokazni predmet P01564a sastoji samo od jedne stranice i u njemu se prenosi sadržaj jednog razgovora između Krstića i Krsmanovića u kojem je rečeno nešto u smislu da "Krstić želi da autobusi smjesta krenu".

²⁸ Vijeće ima u vidu da postoji više presretnutih razgovora koji se, na prvi pogled, ne mogu razumjeti bez konteksta. To, na primjer, vrijedi za presretnute razgovore iz prve kategorije kojima su na osnovu pravila 65ter dodijeljeni brojevi 06183a/06183b i 02995a/02995b. Međutim, s obzirom na datum kad su vođeni ti presretnuti razgovori, na pominjanje

tužilaštvo, velika zbirka presretnutih razgovora već uvrštena u spis u ovom predmetu posredstvom svjedočenja brojnih iskusnih i obučениh operatera iz ABiH i MUP-a koji su vršili presretanje i koji su dokazali da je proces presretanja bio pouzdan i mogli da svjedoče o vjerodostojnosti tih presretnutih razgovora.²⁹ Vijeće, stoga, nalazi da je pouzdanost i vjerodostojnost ove opšte zbirke presretnutih razgovora već dokazana. Predloženi presretnuti razgovori čine dio opšte zbirke presretnutih razgovora koji su već uvršteni u spis i, s obzirom na to, Vijeće se uvjerilo da je pouzdanost i vjerodostojnost Predloženih presretnutih razgovora već dokazana za potrebe njihovog uvrštavanja u spis bez posredstva svjedoka.

15. Na kraju, Vijeće smatra da je bitna činjenica da je optuženi, tokom unakrsnog ispitivanja operatera koji su vršili presretanje i koje je tužilaštvo pozvalo da svjedoče, imao dovoljno mogućnosti da ospori vjerodostojnost i pouzdanost te opšte zbirke presretnutih razgovora. Štaviše, optuženi nije osporio pouzdanost i vjerodostojnost Predloženih presretnutih razgovora koje je na uvrštavanje u spis ponudilo tužilaštvo u svom Zahtjevu. Stoga, Vijeće smatra da uvrštavanjem u spis Predloženih presretnutih razgovora o kojima se govori gore u tekstu optuženom neće biti nanesena šteta.

IV. DISPOZITIV

S tim u skladu, iz gorenavedenih razloga, na osnovu pravila 89 Pravilnika, Pretresno vijeće ovim **DJELIMIČNO ODOBRAVA** Zahtjev i:

- (1) **UVRŠTAVA U SPIS** dokumente kojima su na osnovu pravila 65ter dodijeljeni brojevi: 00890a (zapečaćeno), 00890b, 02512a, 02512b (zapečaćeno), 02910a, 02910b (zapečaćeno), 02936a, 02962a, 02962b (zapečaćeno), 02975a, 02975b (zapečaćeno), 02977a, 02977b (zapečaćeno), 02983a, 02983b (zapečaćeno), 02988a, 02988b (zapečaćeno), 02995a, 02995b (zapečaćeno), 02997a, 03023a, 03023b (zapečaćeno), 03047a, 03047b (zapečaćeno), 03058a (zapečaćeno), 03102a, 03102b (zapečaćeno), 03103a, 03103b (zapečaćeno), 03130a, 03130b (zapečaćeno), 03150a, 03150b (zapečaćeno), 03161a, 03161b (zapečaćeno), 03162a, 03162b (zapečaćeno), 03169a, 03169b (zapečaćeno), 03174a, 03174b (zapečaćeno), 03207a, 03207b (zapečaćeno), 03208b (zapečaćeno), 05640 (zapečaćeno), 06175, 06183a i 06183b (zapečaćeno), i traži od sekretara da svakom od ovih dokumenata dodijeli broj dokaznog predmeta;

učesnika navodnog UZP-a, ili lokacija na terenu, Vijeće se uvjerilo da čak i sadržaj tih presretnutih razgovora pruža kontekst događajima koji su se desili na terenu i da su oni, stoga, relevantni za ovaj predmet.

²⁹ S tim u vezi, Vijeće ima u vidu iskaze koje su dali brojni operateri iz ABiH i MUP-a koji su vršili presretanje i njihovi pretpostavljeni, među kojima su, pored ostalih, svjedoci PW-024, PW-025, PW-029, PW-025, PW-041, PW-047, PW-048, kao i potkrepljujuće dokaze koje je iznijela analitičarka tužilaštva Stefanie Frease, koja je dala iskaz kao svjedok u ovom predmetu.

- (2) **UVRŠTAVA U SPIS** dokument kojem je na osnovu pravila 65ter dodijeljen broj 03058b kao dokument označen radi identifikacije dok ne bude preveden i traži od sekretara da mu dodijeli odgovarajući broj dokaznog predmeta označenog radi identifikacije (MFI); i
- (3) **ODBIJA**, uz sve rezerve, uvrštavanje u spis dokumenata kojima su na osnovu pravila 65ter dodijeljeni brojevi 02936b i 02937b.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavna engleska verzija.

/potpis na originalu/
sudija Christoph Flügge,
predsjedavajući

Dana 20. januara 2012. godine
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]